

Appendicis

PARS TERTIA.

PROSPERI AQUITANI PRO AUGUSTINO

CONTRA INIQUOS DOCTRINÆ ILLIUS DE GRATIA ET PRÆDESTINATIONE REPREHENSORES OPUSCULA
APOLOGETICA EXHIBENTUR, NECNON EJUSDEM PROSPERI LIBER SENTENTIARUM EX AUGUSTINO.

PROSPERI AQUITANI

AD RUFINUM

EPISTOLA DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO ^(a).

Domino fratri ¹ dilectissimo in Christo, et merito venerabili RUFINO, PROSPER æternam salutem dicit.

PROLOGUS. — 1. Accepi per communem amicam fraternæ erga me sollicitudinis tuæ signa, et curam sincerissimæ charitatis gratulanter agnovi. Ac ne quid maligni rumores, in quantum se auribus tuis subtrahere nequeunt, formidinis tibi aut anxietatis inferrent; absolvere te ab omni scrupulo, quantum epistolari licuit sermone, curavi in tantum: studens omnia plenissima veritate tibi pandere, ut quia non potuisti in totum, quæ ab adversantibus disseminantur, audire; per me ipsum queas quidquid de nobis ad inanem invidiam fertur referaturque cognoscere. Sed insinuatum prius Sanctitati tuæ est qualitas quæstionis, de qua ista nascuntur: quo tibi magis pateat falsitas obloquentium; et videas quam lucem quibus tenebris coeantur obducere.

CAPUT PRIMUM. — 2. Pelagiana igitur hæresis, quo dogmate catholicam fidem destruere adorta sit, et quibus impietatum venenis viscera Ecclesiæ, atque ipsa vitalia corporis Christi voluerit occupare, notiora sunt, quam ut opere narrationis indigeant. Ex his tamen una est blasphemia, nequissimum et subtilissimum germen aliarum, qua dicunt, Gratiam Dei secundum merita hominum dari. Cum enim primum tantam naturæ humanæ vellent astruere sanitatem, ut per solum liberum arbitrium posset assequi Dei regnum: eo quod tam plene ipso conditionis suæ præsidio juvaretur, ut habens naturaliter rationalem intellectum, facile bonum eligeret, malumque vitaret; et ubi in utraque parte libera essent opera voluntatis, non facultatem his qui mali sunt ad bonum deesse, sed studium: cum ergo, ut dixi, totam justitiam hominis ex naturali vellent rectitudine ac possibilitate subsistere, atque hanc definitionem doctrina sana præsueret; damnatum a Catholicis sensum, et multis postea hæreticæ fraudis varietatibus coloratum, hoc apud se ingenio servaverunt, ut ad incipiendum, et ad proficiendum, et ad perseverandum in bono necessarii homini Dei gratiam profiterentur.

CAPUT II. — 3. Sed in hac professione, quod ² dolo vasa iræ molirentur irrepere, ipsa Dei gratia vasis misericordiæ revelavit (*Rom. ix, 22, 23*). Intellectum est enim, saluberrimeque perspectum, hoc

tantum eos de gratia confiteri, quod quædam libero arbitrio sit magistra, sequæ per cohortationes, per legem, per doctrinam, per creaturarum contemplationem ³, per miracula, perque terrores extrinsecus iudicio ejus ostendet ⁴, quo unusquisque secundum voluntatis suæ motum si quæsierit, inveniat; si petierit, recipiat; si pulsaverit, introeat. Quia scilicet gratiæ ipsius vocatio, hoc primum circa nos agat, ut nostræ facultatis arbitrium admoncat; nec aliud sit gratia, quam lex, quam propheta, quam doctor, cui circa omnes homines per universum mundum commune et generale sit studium, ut qui voluerint credant; et qui crediderint, justificationem merito fidei et bonæ voluntatis accipiant: ac sic gratia Dei secundum hominum meritum tribuatur: atque hoc modo gratia non sit gratia: quia si meritis redditur, et non ipsa est bonorum creatrix, frustra gratia nominatur.

CAPUT III. — 4. Has autem versutias, quibus se filii tenebrarum in similitudinem filiorum lucis transfigurare voluerunt, cum et orientalium episcoporum iudicia, et apostolicæ Sedis auctoritas, et Africanorum conciliorum vigilantiaprehenderit: beatissimus quoque Augustinus, præcipua utique in hoc tempore portio Domini sacerdotum, copiose et pulchre, in multis voluminum disputationibus destruxit ⁵; utpote inter multa Dei dona, quibus illum abundantissime Spiritus veritatis implevit, habens etiam hanc scientiæ et sapientiæ ex Dei charitate virtutem, ut non solum istam adhuc in suâ detractionibus palpitantem, sed etiam multas prius hæreses invicto verbi gladio debellaret. Cui inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas, ad illuminationem Ecclesiæ, et ad gloriam Christi, qua ipse illustratus est, perfulgenti, quidam nostrorum (quod de ipsis multum dolendum est) occultis, sed non incognitis susurrationibus obloquantur: et prout sibi obnoxias aliquorum aures opportunasque repererint, scripta ejus, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes, eum liberum arbitrium penitus submovere, et sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem. Adjicientes etiam, duas illum humani generis massas, et duas credi velle naturas: ut scilicet tantæ pietatis viro Paganorum et Manichæorum adscribatur impietas. Quæ si vera sunt, cur ipsi tam negligentes, ne dicam, tam impii sunt ut tam abruptum

¹ Epistola per nos recognita est ad antiquissimum exemplar Remensis abbatie sancti Remigii, quod hoc loco præterit, fratri: sed sub finem tamen cum editis consentiens habet, *venerabilissime mihi frater*.

² sic Remigianus Ms. Editi autem, *quomodo*.

(a) Scripta vivente Augustino, circiter annum Christi 429.

³ Editi, *per creaturam, per contemplationem*.

⁴ Editi, *ostendat*. — Juxta Morel, *ostendet*. Vide Element. Critic., pag. 102. M.

⁵ Remigianus Ms: *Copiosa et pulchra in multis voluminum disputatione destruxit*.

plam perniciem ab Ecclesia non repellant, tam insanis prædicationibus non resistant, nec saltem aliquibus scriptis eum, a quo talis emanat doctrina, conveniant? Magna enim gloria sua humano generi consuluerint, si Augustinum ab errore revocaverint. Nisi forte modesti homines novique censors, magnorum prius meritum seipsum honorabiliter ac misericorditer parcunt, et securi quia libros ejus nemo usquam recipiat, conquiescunt: atque ignoverint, imò noverint, non solum Romanam Africanamque Ecclesiam, et per omnes mundi partes universos promissionis filios cum doctrina hujus viri, sicut in tota fide, ita in gratiæ confessione congruere; sed etiam in his ipsis locis, in quibus adversus eum querimonia concitatur, esse, proptio Deo, plurimos, qui ad perceptionem evangelicæ apostolicæque doctrinæ saluberrimis ejus disputationibus imbuuntur, et quotidie in membris corporis Christi, in quantum ea ipse multiplicat, dilatantur. Si recte reprehendimur, cur non constanter arguimur? Si arguendi non sumus, cur occulta obtreccatione mordemur?

CAPUT IV. — 5. Sed quis nescit, cur ista privatim de stomacho garriant, et publice de consilio conticeant? Volentes enim in sua justitia magis, quam in Dei gratia gloriari (*Jerem. ix, 23, 24, et II Cor. x, 17*), moleste ferunt, quod his quæ adversum excellentissimæ auctoritatis virum inter multas collationes asseruere (a), resistimus. Nec dubitant, si quam hinc moverint questionem, in qualibet frequentia sacerdotum, in qualibet congregatione populorum, centenis sibi beatissimi Augustini voluminibus obviandum. Quæ cum cordibus audientium manifestare cœperint potentissimam christianæ fidei veritatem, et de fontibus divini eloquii præsentium animos inundare; quis fidelium, quis piorum, recognitis et commendatis sibi salutis suæ causis, amaritudinem istam volet fumosæ recipere vanitatis? Ego quidem etiam hoc de divitiis misericordiæ Dei spero, quod quos nunc libero falli arbitrio suo, et ab humilitatis via patitur evagari, non usquequaque neque in finem sit intelligentia fraudaturus: sed hunc ipsum in longinquiora progressum, ideo ab eo tardius revocari, ut opus gratiæ ejus majore gloria celebretur, cum sibi etiam adversantium corda subdiderit, quibus de virtutum studio exortum est periculum, et de morum probitate discrimen. Non quia quisquam carere his debeat: sed quia miserimus eorum usus est, cum ex naturali putantur facultate prodisso; aut ex largitate quidem gratiæ, sed aliquo vel boni operis, vel bonæ voluntatis merito præcedente venisse.

CAPUT V. — 6. Asserunt quidem hæc quibusdam sanctarum Scripturarum testimoniis, sed non rationabiliter assumptis. Ad defensionem enim alicujus definitionis ea promenda sunt, quæ alteri intellectui, a quo videtur definitio dissonare, non cedant, et eam regulam, cui sunt aptata, non deserant. Dictum ergo aiunt libero arbitrio utentibus: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam: tollite jugum meum super vos, et discite a me quoniam mitis sum et humilis corde; et invenietis requiem animabus vestris: jugum enim meum suave est, et onus leve meum (Matth. xi, 28-30)*. Quod ad omnes homines voluit pertinere, laborantes in incerto istius vitæ oneratosque peccatis, ut qui voluerint mansuetudinem et humilitatem Salvatoris imitari, et jugum mandatorum ejus subire, inveniant requiem anima-

(a) Collationes Patrum intelligit, a Joanne Cassiano presbytero editas anno fere quadriagesimo vigesimo sexto. Eorum scilicet ille classem secundam, quæ ab undecima Collatione incipit, Honorato et Eucherio inscripsit novum episcopis; quandoquidem eos in præatione fratres appellat: ipse autem Honoratus Arelatensem episcopatum dicto anno quadriagesimo vigesimo sexto obtinuit. Definitionibus porro tertie decimæ Collationis Augustino contrariis Prosper voce ac sermone primum, deinde vero post Augustini obitum scripto volumine, quod « Contra Collatorem » vocant, resistendum existimavit.

bus suis, in spem vitæ æternæ: qui autem hæc facere noluerint, sua culpa careant salute; quam si voluissent, poterant obtinere. Sed audiant et dictum a Domino libero arbitrio utentibus, *Sine me nihil potestis facere (Joan. xv, 5)*; et, *Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, attraxerit eum; et, Nemo potest venire ad me, nisi datum ei fuerit a Patre meo (Id. vi, 44, 66)*; et, *Sicut Pater vivificat mortuos, ita et Filius quos vult vivificat (Id. v, 21)*; et, *Nemo novit Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare (Luc. x, 22)*. Quæ omnia cum sint immutabilia, et nequeant ulla interpretatione in sensum alium detorqueri; quis ambigat tunc liberum arbitrium cohortationi vocantis obedire, cum in illo gratia Dei affectum credendi obediendique generaverit? Alioquin sufficeret moneri hominem, non etiam in ipso novam fieri voluntatem; sicut scriptum est, *Præparatur voluntas a Domino (Prov. viii, 35, juxta LXX)*; et sicut ait Apostolus, *Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere, pro bona voluntate (Philipp. ii, 13)*. Pro qua bona voluntate, nisi quam in ipsis operatus est Deus; ut quod donaverat velle, donaret et facere?

CAPUT VI. — 7. Dicunt etiam ad demonstrandam liberi arbitrii facultatem, magnum in centurione Cornelio exstare documentum: eo quod ante gratiæ perceptionem timens atque orans Deum, clemensius et jejuniis, et orationi, spontaneo studio fuerit intentus; atque ob hoc divino testimonio laudatus, donum regenerationis accepit. Neque intelligunt, omnem illam præparationem Cornelii per Dei gratiam fuisse collatam. Siquidem cum sanctus Petrus per visionem omne genus animalium, de baptizando Cornelio, ac perinde de omnibus gentibus doceretur, atque ille immundum et indiscretum cibum Judaica observantia recusaret, trina ad eum vox facta sit dicens, *Quæ Deus mundavit, tu ne commune dixeris (Act. x, 15)*. Quo satis aperte ostenditur, omnia bona opera quæ in Cornelio præcesserunt, Dei gratiam ad emundationem ipsius inchoasse (a): ut cui Dominus jam impertiret hoc donum, non dubitaret Apostolus conferre Sacramentum: ne novæ et necdum revelatæ vocationis vacillaret exordium, nisi per ipsa indicia præcedentium studiorum, Deum in assumendis constaret operatum. Non enim omnium est fides (*II Thess. iii, 2*); nec omnes credunt Evangelio (*Rom. x, 16*). Sed qui credunt, Dei aguntur Spiritu: qui non credunt, libero avertuntur arbitrio. Conversio ergo nostra ad Deum non ex nobis, sed ex Deo est: sicut Apostolus dicit, *Gratia salvi facti estis per fidem, et hoc non ex vobis, sed Dei donum est; non ex operibus, ne quis gloriatur (Ephes. ii, 8, 9)*.

CAPUT VII. — 8. Agnoscat se humana debilitas, et in primo homine universarum generationum damnata successio; et cum mortui vivificantur, cum cæci illuminantur, cum impii justificantur, confiteantur vitam, et lumen, et justitiam suam Jesum Christum: et qui gloriatur, in Domino gloriatur (*I Cor. i, 31*), non in se; qui cum esset impius, et cæcus, et mortuus, a liberatore suo gratis accepit et justitiam, et lumen, et vitam. Non enim juste agebat, et aucta est justitia ejus; nec ad Deum gradiebatur, et confirmatus est cursus ejus; nec diligebat Deum, et inflammata est charitas ejus: sed cum esset sine fide, ac proinde impius, accepit spiritum fidei, et factus est justus: *Justus autem ex fide vivit (Rom. i, 17)*; et, *Sine fide nemo potest placere Deo (Hebr. xi, 6)*; et, *Omne quod non est ex fide, peccatum est (Rom. xiv, 23)*: ut scilicet intelligat, justitiam infidelium non esse justitiam; quia sordet natura sine gratia.

CAPUT VIII. — 9. Amissa quippe naturali innocentia homo exsul ac perditus, ambulans sine via, profundiores intrabat errores: sed quæsitus, et in-

¹ In codice Ms. deest, *juste*.

(a) Vide supra, synodum Arausicanam.

ventus, et reportatus est, et in via quæ veritas et vita est introductus; ac dilectione in Deum¹, qui illum non diligenter prior dilexit, ignitus est: sicut dicit beatus apostolus Joannes, *Non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse dilexit nos; et iterum, Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos; et idem dicit, Charissimi, diligamus invicem, quoniam charitas ex Deo est: et omnis qui diligit, ex Deo natus est, et cognoscit Deum. Qui non diligit, non novit Deum: quia Deus charitas est (I Joan. iv, 10, 19, 7. 8).* Cui beatus Paulus congruit, dicens, *In Christo Jesu, neque circumcisio, neque præputium valet aliquid; sed fides quæ per dilectionem operatur (Galat. v, 6).* Unde habetur hæc fides connexa charitati, nisi unde eam ipse monstrat acceptam, dicens, *Quia vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro ipso patiamini (Philipp. i, 29)?* quod utique fieri sine magna charitate non poterat. Et iterum: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis (Rom. v, 5).* Sine qua charitate Apostolus quantum fidem, quantumque scientiam, quas virtutes, quæ studia, quos labores, nihil prodesse testatur (I Cor. xiii, 1-3)? Quia scilicet multa laudabilia atque miranda possunt in homine reperiri, quæ sine charitatis medullis habent quidem pietatis similitudinem, sed non habent veritatem.

CAPUT IX. — 10. Hoc ergo tanto et tam ineffabili bono, nemo inventus est dignus: sed quicumque electus est a Deo, factus est dignus: sicut dicit Apostolus, *Gratias agentes Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii dilectionis suæ (Coloss. 1, 12, 13).* Et idem ad Timotheum: *Collabora, inquit, Evangelio secundum virtutem Dei, qui nos liberavit et vocavit vocatione sancta; non secundum opera nostra, sed secundum suum propositum, et gratiam, quæ data est nobis in Christo Jesu ante tempora sæcularia (II Tim. 1, 8, 9).* Et ad Titum: *Eramus, inquit, et nos aliquando insipientes et increduli, errantes, et servientes desideriis et voluptatibus variis, in malitia et invidia agentes, odibiles, odientes invicem: cum autem benignitas et humanitas apparuit Salvatoris nostri, non ex operibus justitiæ quæ fecimus, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit (Tit. iii, 3-5).* Gratia igitur Dei quoscumque justificat, non ex bonis meliores, sed ex malis bonos facit; postea per perfectum, ex bonis factura meliores; non adempto libero arbitrio, sed liberato: quod donec sine Deo solum fuit, mortuum fuit justitiæ, vixitque peccato; ubi autem ipsum illuminavit misericordia Christi, erutum est a regno diaboli, et factum est regnum Dei: in quo ut permanere possit, ne ea quidem facultate sufficit sibi, nisi inde accipiat perseverantiam, unde accepit industriam².

CAPUT X. — 11. Quoniam et ipsius sancti Petri ardentissima fides in tentationibus defecisset, nisi pro eo Dominus supplicasset; sicut evangelista manifestat, dicens: *Dixit autem Jesus Petro: Simon, Simon, ecce Satanas postularit, ut vos cribraret velut triticum; ego autem rogavi pro te, ne deficiat fides tua: et tu tandem conversus, confirma fratres tuos; et roga, ne iatretis in tentationem (Luc. xxii, 31, 32).* Et ut magis probaretur liberum arbitrium nihil posse sine gratia: cui dictum fuerat, *Confirma fratres tuos, et roga, ne iatretis in tentationem; quique responderat, utique ex libero arbitrio, Domine, tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire (Ibid., 33):* eidem prædicatur, quod priusquam gallus cantet, ter Dominum negaturus sit (Ibid., 34; Matth. xxvi, 34; Marc. xiv, 30). Quod quid est aliud, quam quod in fide defecturus sit? Certe rogaverat pro eo Dominus, ne deficeret fides ipsius: nec utique frustra rogaverat, cujus

una erat cum eo quem rogaverat operatio. Sed ne libero arbitrio videretur stare, qui de se magna promiserat, permittitur periclitari; ut conturbatum ac deficientem ille respiciat et reficiat, sine quo nemo consistit, nemo persistit.

CAPUT XI. — 12. Ab hac autem confessione gratiæ Dei ideo quidam resiliunt, ne cum eam talem confessi fuerint, qualis divino eloquio prædicatur, et qualis opere suæ potestatis agnoscitur, etiam hoc necesse habeant confiteri, quod ex omni numero hominum per sæcula cuncta natorum, certus apud Deum definitusque sit numerus predestinati in vitam æternam populi, et secundum propositum Dei vocantis electi. Quod quidem tam impium est negare, quam ipsi gratiæ contraire. Neque enim remotum est ab inspectione communi, quot sæculis, quam innumera hominum millia, erroribus suis impietatibusque dimissa, sine ulla veri Dei cognitione defecerint. Sicut etiam in Actibus Apostolorum Pauli et Barnabæ verba declarant, dicentium Lycaoniis¹: *Viri fratres, quid hæc facitis? Et nos mortales sumus, similes vobis homines, annuntiantes vobis ut ab his vanis convectamini ad Deum vivum, qui fecit cælum et terram, mare, et omnia quæ in eis sunt; qui in præteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine testimonio² semetipsum velinquens, benefaciens eis, de cælo dans pluviam, et tempora fructifera, implens cibo et lætitia corda vestra³ (Act. xiv, 14-16).* Cum utique si eis vel naturalis intelligentia, vel usus beneficiorum Dei ad capessendam vitam æternam sufficere potuisset, nostro etiam tempore rationalis nos contemplatio, et temperies aeris, et fructuum copia ciborumque salvaret: quia scilicet melius natura utentes, Creatorem nostram propter quotidiana ipsius dona coleremus.

CAPUT XII. — 13. Sed absit ab animis piorum et Christi sanguine redemptorum, stuka nimium et perniciosa persuasio. Naturam humanam natura humana⁴ non liberat; extra unum mediatorem Dei et hominum hominem Christum Jesum, nemini salus est. Sicut ipse fecit nos, et non ipsi nos; ita ipse reficit nos, et non ipsi nos. Ac ne sibi facultas hominis pretium reparationis hujus, vel post restitutionem sui, per opera videretur justitiæ repensare; effuderunt eo divitiæ bonitatis Dei in ipsa quorundam primordia parvulorum, in quibus nec præcedens eligitur, nec secutura devotio; non obedientia, non discretio, non voluntas. De his enim loquor, qui mox ut nati sunt, renascuntur, et rapti ab hac vita æternæ beatitudini deputantur. Cum tamen innumerabilis multitudo, ejusdem naturæ, eju dem conditionis infantium, sine regeneratione decedat; de qua dubitari non potest quod partem in Dei civitate non habeat.

CAPUT XIII. — 14. Et ubi est illud, quod nobis quasi contrarium, a non intelligentibus semper opponitur; quod *Deus omnes homines velit salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire (I Tim. ii, 4)?* Numquid non sunt de omnibus hominibus, qui a præteritis generationibus usque in hoc tempus sine Dei cognitione perierunt? Et si majoribus natu (quod non recte dicitur) mala opera, quæ libero arbitrio commiserant, obfuerunt; quasi boni, non mali, gratia liberantur: inter salvatos parvulos et non salvatos parvulos quæ meritum potuit esse discretio? quid istos introduxit in regnum Dei? quid istos exclusit a Dei regno? Equidem si meritum commiseres, non una pars salvari meruit, sed utraque damnari: quia omnibus in Adæ prævaricatione prostratis, nisi quosdam assumeret misericors gratia, maneret super universos inculcata justitia. Quæ autem sit discretionis istius in secreto consilio Dei causa vel ratio, et supra facultatem humanæ cognitionis inquiritur, et sine fidei diminutione

¹ Editi, Iconiis.

² Remigianus codex, et qui Jeru sine testimonio; omissio, non.

³ Editi, corda eorum.

⁴ In editis decet, natura humana.

¹ Editi, introductus ad dilectionem in Deum.

² Forte, justitiam.

nescitur : modo confiteamur neminem immerito perdi, neminem merito liberari ; et omnipotentissimam Domini bonitatem omnes salvare, et omnes ad agnitionem veritatis imbuiere, quos vult omnes salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Nisi enim ipso vocante, docente, salvante, nemo venit, nemo eruditur, nemo salvatur. Quia etsi indifferenter omnibus hominibus jubenter prædicare doctores, et semen verbi ubique disseminare ; tamen neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus (1 Cor. iii, 7).

CAPUT XIV. — 15. Unde cum Apostoli gentibus Evangelium prædicare cœpissent, de parte quadam eorum qui audierant, Scriptura commemorat, dicens : *Audientes autem gentes gavisi sunt, et glorificabant verbum Domini, et crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam (Act. xiii, 48)*. Et alibi, cum multæ mulieres audirent Paulum docentem : *Quædam, inquit, mulier nomine Lydia, purpuraria civitatis Thyatirorum, colens Deum, audivit, cujus Dominus aperuit cor ut intenderet his quæ dicebantur a Paulo (Id. xvi, 14)*. Et rursum eo ipso tempore, quo ad omnes gentes prædicatio Evangelii mittebatur, quædam loca Apostoli adire prohibentur ab eo, qui vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire : multis utique in illa retardatis atque aversis Evangelii (a) mora sine agnitione veritatis et sine regenerationis consecratione moriturus. Dicat ergo Scriptura quod gestum est : *Transiit autem, inquit, Phrygiam et Galatiam regionem, vetiti sunt a sancto Spiritu loqui verbum in Asia. Cum venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam, et non permisit illos Spiritus Jesu (Ibid., 6, 7)*. Quid autem mirum, si inter ipsa evangelicæ prædicationis exordia, non poterant ire Apostoli, nisi quod eos Spiritus Dei ire voluisset ; cum videamus pleeraque gentes modo primum christianæ gratiæ fieri cœpisse participes, alias autem nullum adhuc odorem boni istius attingisse ?

CAPUT XV. — 16. An dicendum est, voluntati Dei humanas obistere voluntates, et tam feros tamque intracabiles horum hominum esse mores, ut Evangelium ideo non audiant, quia prædicationi impia corda non pateant ? Et quis istis corda mutavit, nisi qui finxit singillatim corda eorum (Psal. xxxii, 15) ? quis hujus rigoris duritiem ad obediendi mollivit affectum, nisi qui potens est de lapidibus Abraham filios excitare (Matth. iii, 9) ? et quis dabit prædicantibus inærepidam illasamque constantiam, nisi ille qui ait Paulo, *Noli timere, sed loquere, et ne timeas ; propter quod ego sum tecum, et nemo apponetur tibi ut noceat te ; quoniam populus est mihi multus in hac civitate (Act. xviii, 9, 10)* ? Puto autem quod nempe audeat dicere ullam mundi gentem, ullam terræ præmittendam esse regionem, in qua non sint Ecclesiæ tabernacula dilatanda, dicente Deo ad Filium, *Postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ (Psal. ii, 8)* ; et iterum, *Reminiscantur et convertentur ad Dominum universi fines terræ, et adorabunt in conspectu ejus omnes patriæ gentium (Psal. xxi, 28)* ; dicente quoque ipso Domino, *Prædicabitur hoc Evangelium in universo mundo, in testimonium omnibus gentibus ; et tunc veniet finis (Matth. xxiv, 14)*. Quæcumque ergo gentes nondum audierant, audient Evangelium, et credent quotquot ex eis præordinati sunt in vitam æternam. Non enim alii veniunt in consortium hæreditatis Christi, quam qui ante constitutionem mundi electi sunt, et prædestinati atque præsciti, secundum propositum ejus qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suæ. (Ephes. i, 14).

CAPUT XVI. — 17. Confiteamur igitur opera Domini, et glorificemus misericordias ejus : nec impatienter feramus, quod, quæ antequam sint electionis vasa, non novimus. Quia et in anterioribus sæculis, quando de unius gentis populo dicebatur, *Notus in Judæa Deus, in Israel magnum nomen ejus (Psal.*

(a) Forte, retardati atque aversi Evangelii.

lxxv, 2) ; futura gentium latebat electio, et postmodum innotuit, quod revelatum ante non fuerat : sicut dicit Apostolus, *Quod aliis generationibus non est agnitionem filii hominum, sicut nunc revelatum est sanctis Apostolis ejus, et Propheis in Spiritu, esse gentes coheredes, et concorporales, et participes promissionis in Christo Jesu (Ephes. iii, 5, 6)*. Et in Actibus Apostolorum : *Obstupuerunt, inquit, ex circumcisiis fideles, qui venerant cum Petro, quia et in nationes gratia Spiritus sancti effusa est (Act. x, 45)*. Si enim hoc consilium vocationis suæ Dominus, quamdiu voluit, abscondit ac distulit ; et quando voluit, revelavit ; sanctisque ejus ignorantia ista non nocuit : cur spei nostræ obesse credimus, si in quo numero, quibusque luminibus vasa misericordie in gloriam præparantur, occulitur ? Cum tamen constet, regnum caelorum omnes ingressuros bonos, hoc eis donante Dei gratia : et nullos ingressuros malos, hoc ipsorum merente nequitia.

CAPUT XVII. — 18. Nimirum vero inepte, nimirumque inconsiderate ab adversariis dicitur, quod per hanc Dei gratiam libero nihil relinquatur arbitrio. Quamvis enim in parvulis Baptismum transeuntibus, manifestissime nullum opus nullusque appetitus eorum voluntatis existat, et plerosque utentes quidem libero arbitrio, sed aversos a vero Deo, vitamque in flagitiis exigentes, liberatrix regeneratio in ipso exhalandi spiritus sine sanctificet : tamen si eam filiorum Dei partem, quæ ad pietatis opera reservatur, pro consideremus intuitu, nonne in eis non peremptum invenimus liberum arbitrium, sed renatum ? Quod utique cum solum esset, sibi que permissum, nonnisi in suam perniciem movebatur. Ipsum enim se excæcaverat, et ipsum se illuminare non poterat. Nunc autem idem arbitrium conversum est, non eversum ; et donatum est ei aliter velle¹, aliter sapere, aliter agere, et incolumitatem suam non in se, sed in medico collocare : quia necdum tam perfecta utitur sanitate, ut ea quæ ei nocuerant, nequeant jam nocere ; aut ab insalubribus possit jam, viribus suis, temperare. Proinde homo, qui in libero arbitrio fuit malus, in ipso libero arbitrio factus est bonus : sed per se malus, per Deum bonus : qui cum ita in illum initialem honorem alio initio reformavit, ut ei non solum culpam malæ voluntatis et actionis remitteret, sed etiam bene velle, bene agere, atque in his permanere donaret. *Omne enim, inquit apostolus Jacobus, datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum (Jacob. i, 17)*. Qui quale sit liberum arbitrium quod humano spiritu agitur, et quale sit quod a Deo regitur, evidenter ostendit, dicens : *Quod si scilicet amarum habetis et contentiones in cordibus vestris, nolite gloriari adversum veritatem, et mendaces esse : non est ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Ut enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum. Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suavis, plena misericordia et fructibus bonis, non dijudicans, sine simulatione (Id. iii, 14-17)*. Quicumque ergo his virtutibus student atque inhaerent, non sua, sed superna sapientia illustrati sunt : *Quoniam Dominus dat sapientiam, et a facie ejus scientia et intellectus (Prov. ii, 6)*. Et hæc eorum verissima gloria est, si non in se, sed in Domino gloriantur.

CAPUT XVIII. — 19. Ea autem quæ de fato, et de duabus massis, duabusque naturis stultissimo mendacio, in tanti viri injuriam jactitantur², neque ipsum quidem onerant, in cuius libris copiosissime hujusmodi destruuntur errores (a) ; nec nos pertur-

¹ Ex veteri Ms. addidimus, *aliter velle*.

² Editi, *intenti viri injurias jactantur*. Emendantur ad veterem codicem, nisi quod, *faciantur*, habet pro, *jactantur*.

(a) Vide Aug., lib. 2 contra Duas Epistolas Pelagianorum, capp. 6 et 7 ; ac lib. 4 contra Julianum, cap. 8.

bant, qui tales opiniones cum suis auctoribus excruciantur. Sed videant quomodo se a d-decore istius exuant falsitatis, qui possunt tam inepta confingere, si hi quorum abutuntur auribus, aliquantulum diligentiae ad cognoscenda ea quae praestantissimus minister gratiae disputavit, intenderint: licet omnem istius inquisitionis moram ipsi, qui haec loquuntur, praevenerint, proferendo atque explicando libros, ullamve eorum particulam demonstrando, quam per dubium saltem intellectum tali interpretationi obnoxium Vir sanctus ediderit. Sed prorsus nihil apud nos tale audierunt, nihil tale legerunt. Quia non fatis quidquam gori, sed omnia Dei iudicio novimus ordinari. Nec ex duabus massis, duabusve naturis; sed ex una massa, quae est caro primi hominis, unam scimus omnium hominum creatam, creaturique naturam, et eandem per ipsius primi hominis liberum arbitrium, in quo omnes peccaverunt (*Rom. v, 22*), esse prostratam: nec ullo modo ab aeternae mortis debito liberam, nisi eam ad imaginem Dei secundae creationis Christi gratia reformaverit, liberumque ejus arbitrium agendo, spirando¹, auxiliando, et usque in finem praecundo servaverit.

¹ Sic Ms. Editi autem, *sperando*.

EPILOGUS. — 20. Unde quia perspicit Sanctitas tua (si tamen sermonis mei non obsistit obscuritas), frustra quosdam de nobis conqueri, et omnes illas ineptas criminationes, ad exasperandos avertendosque animos eorum quibus aliud volunt persuadere, contemni; confido ego in virtute misericordiae Dei, quoniam haec contradictio, sicut in aliis mundi partibus, ita et in his regionibus conquiescet: ut praedicatio summi hoc tempore in Ecclesia viri, etiam ab his a quibus ad praesens repellitur¹, adjuvetur. Tu autem, dilectissime et venerandissime mihi frater, si vere de his quaestionibus instrui desideras, sicut desiderare te convenit; ipsis beati Augustini disputationibus cognoscendis impende curam, ut in confutenda Dei gratia defaecatissimam ac saluberrimam evangelicae apostolicaeque doctrinae intelligentiam consequaris. Gratia Dei, et pax Domini nostri Jesu Christi custodiat te in omni tempore, et per viam veritatis dirigat in vitam aeternam.

¹ Sic Ms. Editi, *revellitur*.

PROSPERI AQUITANI

PRO AUGUSTINO

LIBER CONTRA COLLATOREM.

Excutit duodecim definitiones Joannis Cassiani de gratia et libero arbitrio, contentas Collatione ipsius tertia decima, easque, una excepta prima, omnino a catholica veritate dissidere docet: demonstrans Augustini reprehensores, et vana objicere, et recta impugnare, et prava defendere, ipsisque Pelagianorum jam peremptorium armis intestinum bellum moventes, Scripturis divinis simul et ecclesiasticis imperatorisque constitutionibus rebellare.

CAPUT PRIMUM. — 1. Gratiam Dei qua christiani sumus, quidam dicere audent a sanctae memoriae Augustino episcopo non recte esse defensam; librosque ejus contra errorem Pelagianum conditos, immoderatis calumniis impetere non quiescunt. Quorum intus interstrepens domestica malignitas non minus spernenda esset, quam foris latrans haeretica loquacitas, nisi ejectionis extra ovile dominicum lupis, qui sub nomine ovium sunt suffragarentur, essentque ejusmodi, ut nec ordo eorum in Ecclesia, nec ingenia despicienda videantur. Siquidem habentes speciem pietatis in studio, cujus virtutem diffidentur in sensu, trahunt ad se multos ineruditos, et non habentia spirituum discretionum¹ corda conturbant: atque in eum statum deducere causam Ecclesiae moluntur, ut dum nostros affirmant non veraciter pro gratia fuisse locutos, inimicos gratiae persuadeant injuste esse damnatos. Non ergo negligendum est hoc malum, quod ab occultis parvisque seminibus augetur quotidie, et ab ortu suo latius longiusque distenditur: sed studendum est, in quantum Dominus adjuvat, ut fallacium calumniatorum hypocrisis detegatur, qui ex ipsa injuriae magni-

¹ Lovaniensis editio et Antuerpiensis, *spiritum discretionis*. At Moguntiensis omnium prima, quae anno 1524, ex manuscripto exemplari Benedictinorum montis S. Jacobi prodit, habet *spirituum discretionum*: nec aliter Ms. Corbeiensis. Alludit Prosper ad I Cor. xii, 10.

² In antiquissimo Corbeiensis codice ante annos fere non-gentos scripto, titulus osculi hujus est, *Liber sancti Prosperi pro predicatoribus gratiae Dei contra librum Cassiani presbyteri. qui praenotatur, De Protectione Dei*; id est, contra Collationem tertiam decimam, habitam cum abbate Chæremone.

tudine, quam in uno cunctis, ac praecipue apostolicae Sedis pontificibus intulerunt, ab indoctis et parum cantis excellentioris scientiae judicantur, et misero perversoque successu facilem mendacium consensum eliciunt, quia reverentiam sibi praesumptione peperunt. Nec enim, cum sint bonae opinionis viri, creduntur ullo modo tarditate intelligentiae, aut temeritate iudicii, in superfluae querelae clamorationem potuisse prorumpere; ac non potius magno ingenio et vehementi studio laborasse, ut subtilissimi tractatoris disputationibus comprehensus, censura nunc districtior et inspectio sagacior inveniret, quod antea securus favor et benignitas incuriosa non viderat.

2. Unde ergo haec diligentia tam severi emersit examinis? unde in hanc austeritatem supercilium se teretricae frontis armavit, ut mensuras sensuum, pondera locutionum, numeros syllabarum insidiosus scrutator eventilet, magnamque se aliquid conficere praesumat, si catholico praedicatori notam erroris affigat? quasi incognitum aliquid opus, et quod hactenus latuerit, impetatur; ac non illa his morsibus doctrina lenietur, quae novorum haeticorum commenta disjecit, et diabolicum tumorem Pelagianae elationis elisit. Vingt amplius anni sunt, quod¹ contra inimicos gratiae Dei catholicae acies hujus viri ductu pugnat et vincit (a). Et vincit, dico, quia non potuit respirare

¹ Ita Corbeiensis manuscriptus et editio Moguntiensis. At posteriores editiones habent, *annis*; et omittunt, *cum* quod.

(a) Augustinus contra Pelagianam haeresim pugnare anno Christi quadringentesimo duodecimo cepit, scriptis ad Marcellinum libris de Peccatorum meritis ac de Baptismo parvulorum. Iste ergo Prosperi liber viginti et amplius

(Cinquant-sept.)